

1. Koudekiemers worden soms, ten onrechte, nog vorstkiemers genoemd. De eerste 2–4 weken na het zaaien dient het uitzaaisel **warm** (ca. +18–22°C) en vochtig gehouden te worden. Pas na deze periode het zaaisel voor ongeveer 4–6 weken kouder zetten bij een temperatuurtussen –4 en +4°C. Bij vertegenwoordigers van de Ranonkelfamilie verdient het de aanbeveling een temperatuur van –5°C aan te houden.
Overschrijding van de genoemde temperaturen tijdens de koudeperiode is niet schadelijk, maar maakt wél een verlengde koudeperiode noodzakelijk. De opbouw van het noodzakelijke kiemingshormoon kan dan vertraagd of onderbroken zijn.
Een sneeuwdek tijdens de koudeperiode heeft voordelen. De temperatuur onder een sneeuwdek blijkt vaak de optimale te zijn, namelijk tussen de –4 en 0°C. Ook blijft het zaaisel vochtig terwijl de smeltende sneeuw de zaadhuid poreus maakt, wat van voordeel is op de kieming van het zaad. Kort na de koudeperiode dient het zaaisel niet te worden blootgesteld aan hoge temperaturen. De optimale temperatuur ligt dan tussen de +5 en +12°C, dit geldt ook als de kieming al begonnen is. Voor dergelijke zaaisels is de ideale plek (ook nog in maart, april of mei) buiten in de volle grond, in een bak of koude kas.
2. Het merendeel van de ranonkelachtigen verlangt een wat lagere temperatuur, ca. –5°C. De verdere aanwijzingen zijn gelijk aan die als bovenstaand onder 1.) zijn genoemd. De oorzaak is mogelijk gelegen in het feit dat het vriespunt bij deze zaden op –7°C ligt, terwijl deze bij de meeste andere zaden –5°C bedraagt.
3. Deze zaden hebben het beste kiemresultaat wanneer ze direct na de oogst worden gezaaid. In een aantal gevallen zal de kieming toch pas in het voorjaar geschieden na blootstelling aan winterinvloeden. Deze zaden bij voorkeur tijdig bestellen.
4. Dit is zeer fijn zaad. Voor een gelijkmatige verdeling bij het zaaien kan het worden gemengd met fijn zand of talkpoeder. De zaden niet bedekken, alleen licht aandrukken is voldoende. Bevochtigen door opzuigiging van onder af of van boven met een fijne nevel.
5. De onder 1.) beschreven procedure leidt niet altijd tot een grote opkomst. In sommige gevallen is een langere inwerkingstijd op de zaden nodig. Het zaaisel daarom niet wegdoen maar bewaren tot volgend jaar.
6. Deze zaden hebben veel tijd nodig voor ontkieming, minimaal één en soms meerdere jaren. Ter besparing van ruimte en om uitdroging te voorkomen wordt dit zaad gestratificeerd, d.w.z. afwisselend lagen vochtig zand en een dunne laag zaden. Aldus opgeslagen (op een beschaduwde plaats) worden de zaden blootgesteld aan de (winter-) weersinvloeden. Fijn gaas beschermt de zaden tegen vraat van muizen en vogels. In kwekerijen worden wel betonnen bakken voor dit doel gebruikt. Constante oplettenheid in het voorjaar is nodig om te zien of de kieming al is begonnen. Als dit het geval is moet direct (met het vochtige zand) worden gezaaid in een voorbereid zaaiBED.
7. Dit zaad moet worden afgedekt met een laagje zaaigrond dat net zo dik is als het zaad zelf. Overdag een temperatuur aanhouden van +20°C bij een constante vochtigheid. In het geval van *Cyclamen* wordt +18°C aanbevolen. Na ontkieming licht en matig warm houden.
8. Dit vaste plantenzaad kiemt onregelmatig gedurende een langere kiemperiode. Ook hier geldt dat temperaturen onder +5°C een gunstige invloed op de kieming hebben. Het zaaisel daarom niet te vroeg wegdoen. Zorg voor een gelijkmatige vochtigheid en voorkom een directe instraling van zonlicht. Voor *Astroemeria* adviseren wij het zaaisel gedurende 21 dagen bij ca. +30°C te houden, vervolgens gedurende 21 dagen bij +5°C en dan bij +21°C.
9. Gewoonlijk kiemt dit zaad snel, afhankelijk van soort en herkomst. Als er na 3–4 weken nog geen kieming is dan kan het zaaisel een koudeperiode worden gegeven van 2–4 weken. (Voor *Meconopsis*, afkomstig uit de Himalaya, is de koudeperiode verplicht en ook na opkomst moet het zaaisel nog een aantal weken koel, bij ca. +12°C, worden gehouden.)
10. Bij deze grotere zaden met een harde zaadhuid helpt een mechanische beschadiging van de zaadhuid waardoor het zaad sneller zwelt. Een methode is het zaad in droog, scherp zand of tussen schuurpapier te wrijven. Er wordt ook wel gebruik gemaakt van een zgn. weekmaker (Polyethyleenglycol 6000) uit de kunststofindustrie.
11. *Opuntia* kiemt beter en gelijkmatiger in het tweede jaar na de oogst. Vers gezaaid zaad ligt daarom vaak een jaar over voordat kieming volgt.
12. Een koudeperiode is hier niet noodzakelijk. Toch liggen deze zaden vaak een aantal maanden voordat ze massaal kiemen.
13. Deze grote zaden 2 tot 3 dagen laten weken in water. Bij gebruikmaking van een weekmaker slechts één dag. Vervolgens aan de zijkant een dun reepje van de zaadhuid afsnijden of afpellen waardoor de kiem komt bloot te liggen. Het zaad dan, met de snijkant naar boven, in een vochtig zaaimeidium bijv. Vermiculiet leggen en luchtdicht afsluiten onder een kunststof kap of een glasplaat. Zorg voor voldoende ruimte tussen kap en zaad. De hoge luchtvochtigheid in combinatie met een temperatuur van ca. +22°C bevordert een snelle kieming.
14. Een vochtige warme periode van 4–5 weken bij ca. +25–30°C verbreekt de kiemrust. De in het zaad aanwezige kiemremmer wordt dan afgebroken. Vervolgens het zaaisel koud, bij +2°C!, plaatsen. Bij deze lage temperatuur strekt de kieming zich over 80 dagen uit. Gedurende deze tijd het zaaisel donker houden (koelkast). Daarna de temperatuur en het lichtniveau geleidelijk aan verhogen.
15. Dit zaad kiemt snel. Gelijkmatig vochtig houden (niet nat) bij ca. +20°C. Het zaad slechts zeer dun afdekken, fijn zaad echter niet afdekken, maar licht aandrukken. Na de kieming koeler houden.
16. Als bij 15.). Kieming geschiedt meestal probleemloos maar mogelijk minder snel en wellicht ook minder gelijkmatig.
17. Waterplanten worden onder water gezaaid in plastic bakken gevuld met voedselrijk slib. Een laagje water van ca 1 cm boven het slib is voldoende. Tamelijke warm (+22°C) houden.
18. Zaaiprocedure als bij 17.). De zaaibakken slechts 2–4 weken warm houden en vervolgens 4–6 weken koude geven bij 0°C. Bevriezen mag. Daarna de temperatuur geleidelijk laten oplopen.
19. Deze zaaisels hebben voor het verbreken van de kiemrust (de afbraak van de kiemremmers) minstens 6 weken bodemwarmte van +22°C nodig en een gelijkmatige vochtigheid. Vervolgens een koudeperiode geven van ca –4 tot +4°C. Vaak begint de kieming al bij +4°C. De temperatuur dan geleidelijk laten oplopen tot niet meer dan +10°C tot de kieming volledig is. Het kan zijn dat de koude periode of de warme periode niet voldoende lang zijn geweest. In dat geval zal de ontkieming pas het jaar erop plaatsvinden na de invloeden van de zomer (warmte) en winter (koude). Bekende voorbeelden hiervan zijn *Cimicifuga* en *Helleborus*.
20. Deze zaaisels verlangen hoge temperaturen (+22°C of meer) voor een goed kiemingsresultaat. Een lichte maar gelijkmatige vochtigheid is zeer belangrijk. *Gunnera* verlangt een hoge vochtigheid (maar niet nat) en hoge temperaturen, +24–30°C.

Algemeen:

Plaats nooit zaaisels in vrieskasten e.d. met temperaturen **onder –5°C!** De uitzetting van het bevrorende celvocht gaat te snel, de celmembranen kunnen het drukverschil niet opvangen waardoor de celwanden scheuren en het zaad dood gaat. Zulke snelle temperatuurdalingen komen in de natuur niet voor. Op een geleidelijke drukverhoging kunnen de celmembranen reageren door osmose via de halfdoorlatende celwand waardoor de drukverschillen worden opgeheven.

Bij vele koudekiemers kan het gebeuren dat ze al kiemen tijdens de warme periode. Deze kiemplantjes dienen eruit te worden gehaald voordat het zaaisel koud wordt gezet. Dit verschijnsel heeft verschillende redenen. Het draagt onder anderen bij tot het voortbestaan van de soort in gebieden met wisselvallige winters. Mocht een strenge winter voorkomen dan bevriezen de vroegtijdig opgekomen kiemplanten. De soort wordt dan in stand gehouden door de zaden die pas kiemen na inwerking van de winterkou.

Voor een kunstmatige koudeperiode is de koelkast of koelruimte met een temperatuur rond 0°C geschikt. Zaaikisten zijn vaak nogal moeilijk te plaatsen in de koelkast. Daarom kan ook worden volstaan met het zaad te vermengen met vochtig zand en zo in plastic zakjes, na de noodzakelijke warme periode, in de koelkast op te slaan. Er moet altijd op worden gelet dat de inhoud van de zakjes niet uitdroogt. Na afloop van de benodigde koudeperiode kan dan het zaad, samen met het zand, worden uitgezaaid bij de geadviseerde temperatuur.

Nadruk van deze zaai-aanwijzingen, of delen hieruit, is niet toegestaan. De aanwijzingen zijn alleen bedoeld voor de door ons aangeboden zaden. Andere toepassingen, bijv. voor onderwijsdoeleinden, zijn alleen toegestaan na onze schriftelijke toestemming.